

**TOSHKENT DAVLAT
AGRAR UNIVERSITETI**

№1. [1]. 2025

AGROBIZNES, FAN VA TEKNOLOGIYALAR

**АГРОБИЗНЕС, НАУКА
И ТЕХНОЛОГИИ**

**AGRIBUSINESS,
SCIENCE AND
TECHNOLOGY**

**ILMIY - AMALIY
ELEKTRON JURNAL**

№ 083688

ISSN: 3060-5245

TOSHKENT - 2025

2025-yil, №1/[1]-son

**“AGROBIZNES, FAN VA
TEKNOLOGIYALAR” ILMIY-
AMALIY ELEKTRON JURNALI**

BOSH MUHARRIR

Oblomuradov Narzullo Naimovich – iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

Bosh muharrir o‘rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – qishloq xo‘jaligi fanlari doktori (DSc), prof.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – qishloq xo‘jaligi fanlari doktori (DSc), prof.

Farmonov To‘lqin Xayitmurodovich – iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), prof.

Mas‘ul muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – iqtisodiyot fanlari falsafa doktori, dotsent

Tahrir hay‘atining xalqaro a‘zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Qozog‘iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė - iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich - iqtisodiyot fanlari doktori, (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo‘jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna - iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay‘ati:

08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), prof.

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), prof.

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), prof.

Ergashev Raxmatulla Xidirovich – i.f.d. (DSc), prof.

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), dots.

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n, dots.

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n, dots.

Achilov Mashrab Ulug‘bekovich – i.f.f.d. (PhD), dots.

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n, dots.

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dots.

Fayziyev Oybek Raximovich - i.f.f.d. (PhD), dots.

Primov Abdulla Egamkulovich - i.f.f.d. (PhD).

Yangiboyev Dilshod G‘ulomovich – i.f.f.d. (PhD).

Tojiboyeva Nafisa Raxmiddin qizi – i.f.f.d. (PhD).

Mardiye Nurali - i.f.n, dots.

Kuvnakov Xaydar Kasimovich - i.f.n, dots.

Siddikov Zaxid Tulkunovich – i.f.n, v.b.prof.

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n, dots.

Roziqov Jahongir Mustaqim o‘g‘li – i.f.f.d. (PhD), dots.

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD).

Dehkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dots.

Narinbayeva Gulnora Karimovna – dotsent.

06.00.00-Qishloq xo‘jaligi fanlari:

Anarboyev Azimjon Raimqulovich – q.x.f.d. (DSc), prof.

Shokirov Alisher Djuraboyevich - q.x.f.d. (DSc), prof.

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc).

Jo‘rayev Sirojiddin Turdiqulovich – b.f.d. (DSc), prof.

Gulmurodov Risqiboy Abdiyevich – q.x.f.d. (DSc), prof.

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich - q.x.f.d. (DSc), dots.

Xolliyev Asamiddin Turayevich - q.x.f.d. (DSc), dots.

Eshankulov Bobomurod Inayatovich - q.x.f.d. (DSc).

Ibrohimov Bahodir Akmal o‘g‘li - q.x.f.d. (DSc).

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., k.i.x.

Atabayev Ma‘ruf Maxmudovich – q.x.f.n., prof.

Muxammadov Yo‘ldoshbek Akmal o‘g‘li – q.x.f.f.d. (PhD).

Raxmonov Ubaydillo Normamadovich – q.x.f.f.d. (PhD), dots.

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dots.

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dots.

Akramov Umidilla Ikramdjanovich – q.x.f.f.d. (PhD), dots.

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD).

MUASSIS

Toshkent davlat agrar universiteti

ALOQA UCHUN MA‘LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko‘chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

Jurnalning ilmiyligi:

Agrobiznes, fan va texnologiyalar
ilmiy-amaliy elektron jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi

Oliy attestatsiya komissiyasi
rayosatining 2024-yil
30-noyabrda 364/5-sonli qarori
bilan milliy ilmiy nashrlar
ro‘yxatiga kiritilgan.

Elektron nashr 653 sahifa. E‘lon qilishga
2025-yil 28-fevralda ruxsat etildi.

MUNDARIJA

IQTISODIYOT FANLARI

Mardiyev Nurali Bozor nobarqarorligi sharoitida mahsulot talab va taklifi holatini tahlil qilish algoritmi.....	10
Toshboyev Abduraim Jabbarovich, Siddiqov Zoxid Tulkunovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish.....	15
Lobar Bozorova Nuraliyevna Qishloq xo'jaligi agroxizmat markazlari va fermerlar o'rtasidagi munosabatlarni empirik tahlili.....	22
Qodirova Xolida Salimovna Ziyorat turizmini rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili	29
Муратов Абдулазиз Уктамович, Муратова Махтума Гапуровна Подходы и методы оценки стоимости бизнеса	35
Топилдиев Соҳибжон Раҳимжонович, Одилова Дилнозахон Барнаевна Тикув-трикотаж маҳсулотларига маҳаллий истеъмолчилар талабини сегментлаш асосида маркетинг стратегияларини такомиллаштириш	41
Наринбаева Гулнора Каримовна, Дилмуродов Хасан Фахриддин угли Пути совершенствования плодоовощной продукции в Республике Узбекистан	51
Ergashev Olloyor Implementation of digital technologies in the organization of accounting in business subjects	58
Умаров Шахзод Валиджанович Организационно-правовые основы применения инновационных технологий в сельском хозяйстве	63
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich Establishing a strategic management accounting system in enterprises	69
Qosimova Surayyo Salohiddinovna, Umirov Behruz Bahodirovich Ecological problems and solutions in Uzbekistan: a path towards sustainability.....	73
Sodiqov Xayrulla Sattorovich, Sodiqova Gavhar Xayrulla qizi Parrandachilik korxonalarining boshqaruv hisobida daromadlar va xarajatlar hisobini takomillashtirish	78
Anvarova Dildora Sanjar qizi, Dilmurodov Hasan Fakhriddin ugli The rating of an organization reflects the effectiveness of an employee	83

Жуманиёзов Сирож Азимбой угли

Эффективность садоводческой деятельности в Республике Узбекистан87

Нурутдинова Зухра Алишеровна

Формирование конкурентной среды на рынке овощной продукции защищенного грунта99

Ergashev Olloyor

Risks and their assessment in economic subjects.....105

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li, Tojiboyeva Nafisa Raxmiddin qizi, Aliqulov Dilshodbek Xabibulla o'g'li

O'zbekiston qishloq xo'jaligida sug'urtalash mexanizmining hozirgi holati.....110

Xoliqov Sulaymon Utkir ugli

Increasing employment based on diversification of the rural economy.....115

Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li

Qoraqalpog'iston Respublikasi aholisining iqtisodiy faolligi dinamikasini ekonometrik baholash.....122

Saitmuratov Saitmurat Masharip o'g'li

Davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish.....132

Исламов Фарход Рахматуллаевич

Организация системы электронной коммерции.....141

Акабирова Дилоро Нигматовна

Оценка эффективности электронной коммерции.....149

Ergashev Jamshid Axmadaliyevich

Qishloq xo'jaligida meva-sabzavotchilik eksport salohiyatini oshirishda zamonaviy fan va texnologiyalardan samarali foydalanish yo'llari.....158

Одилова Дилноза Барнаевна

Разработка инструментов повышения качества и эффективности инновационных образовательных услуг в национальной инновационной системе.....166

Zaxidov Dilshodbek G'ulomjon o'g'li

Audit jarayonini avtomatlashtirish uchun telegram botdan foydalanish.....172

Baxriddinova Yulduz Baxriddinovna

Mahalliy dorivor o'simliklar yetishtirish maqsadlari va ularni amalga oshirish mexanizmlari.....180

Qo'chqorova Muxlisaxon Ulug'bek qizi

Mamlakatimiz tijorat banklarida islomiy bank xizmatlarini takomillashtirish.....189

Ruzmetov Kudrat Shermetovich, Turgunov Tolibjon Tursunovich

Ekonometrik modellar yordamida meva-sabzavotchilik tarmog'i rivojlanishini tahlili va prognozi.....196

Jumaqulov Temur

Mamlakat sanoatini rivojlantirishning iqtisodiy jihatlar.....205

Saidov Muhammadali Hakimovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li

Iqtisodiyotda raqamli biznes.....212

Djumaniyazov Farruxbek Abdulla o'g'li

Turizm sohasiga kiritilgan investitsiyalarning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini tahlil qilish va baholash.....221

Sultonova Dilnoza Dilshodovna

O'zbekiston Respublikasida nodavlat notijorat tashkilotlarini shakllantirishning nazariy va uslubiy asoslari.....226

Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich

Qishloq xo'jaligida kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....231

Ризаев Нурбек Кадиорович, Кадиоров Сахобиддин Шарофович, Махмудов Бобур Ҳамрокул ўғли

Молиявий ҳисоботларни тузишда хорижий тажрибани қўллаш масалалари.....237

Xaitbaeva Dilobar Zaxidovna, Xakimova Sevara

O'zbekiston qishloq xo'jaligiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....251

Mirzayev Musurmon Umidullayevich

Globalashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqarish.....260

Yusupov Zulunjon Ziyoydinovich

Davlat-xususiy sherikligi hamda kooperatsiya asosida texnik modernizasiyalash mexanizmlarini takomillashtirish.....265

Алиева Надирахон Абдумаликовна

Ипакчилик тармоқ корхоналарининг инновацион фаолиятини бошқаришга таъсир килувчи омиллар.....271

Tojiboyeva Nafisaxon Raxmiddin qizi, Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li

Klasterlarda xodimlarning rivojlantirish strategiyasini amaliyotga qo'llash masalalari.....278

Умарова Наргиза Холдаровна

Саноат корхоналарида молиявий хавфсизликни баҳолашда таъсир килувчи ташқи омиллар.....282

Kasimov Botir Sadriddinovich, Safarov Asqarbek Asadullayevich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

O'zbekiston iqtisodiyotida qishloq xo'jaligining roli.....292

UO‘K: 333+336

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA NODAVLAT NOTIJORAT
TASHKILOTLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY
ASOSLARI****Sultonova Dilnoza Dilshodovna**Andijon qishloq xo‘jaligi va
agrotexnologiyalar instituti assistenti
sultonovadilnoza1415@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada mamlakatimiz nodavlat notijorat tashkilotlarida loyihalarini boshqarishning nazariy va uslubiy asoslarini ijtimoiy loyiha va dasturlarni amalga oshirishning institutsional asosi sifatida notijorat tashkilotlarini boshqarishning mohiyati, o‘ziga xos jihatlari va asoslari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: notijorat, tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlari, uchinchi sektor, nodavlat notijorat tashkilotlari, davlat tashkilotlari, loyiha.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методологические основы управления проектами в негосударственных некоммерческих организациях нашей страны, сущность, специфические аспекты и основы управления некоммерческими организациями как институциональной основой реализации социальных проектов и программ.

Ключевые слова: Некоммерческие, организации, негосударственные некоммерческие организации, третий сектор, негосударственные некоммерческие организации, государственные организации, проект.

Abstract. The article examines the theoretical and methodological foundations of project management in non-governmental non-profit organizations of our country, the essence, specific aspects and foundations of managing non-profit organizations as an institutional basis for the implementation of social projects and programs.

Keywords: non-profit, organizations non-governmental non-profit organizations, third sector, non-governmental non-profit organizations, governmental organizations project.

KIRISH

Bozor munosabatlarining kengayishi va takomillashuvi sharoitida nodavlat notijorat tashkilotlarining samarali faoliyat yuritishining iqtisodiy muammolari O‘zbekistonda ham, xorijda ham nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo‘lmoqda. Ijtimoiy, madaniy va xayriya maqsadlarini amalga oshirishga mo‘ljallangan notijorat sektor bozor iqtisodiyotida nihoyatda muhim o‘rin tutgani sababli, milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda notijorat sektorning ahamiyati ortib bormoqda. keskin. Iqtisodiyot uning iqtisodiy tizimdagi o‘rni va roliga nisbatan an‘anaviy yondashuvni qayta ko‘rib chiqishni talab qiladi.

Nodavlat notijorat tashkiloti jismoniy va yuridik shaxslarning huquq va qonuniy manfaatlarini, boshqa demokratik qadriyatlarni himoya qilish, ijtimoiy, madaniy va ma'rifiy maqsadlarga erishish, ma'naviy va boshqa nomoddiy ehtiyojlarni qondirish, xayriya faoliyatini amalga oshirish hamda boshqa ijtimoiy manfaatli maqsadlar.

Iqtisodiyot bo'yicha NNTlar ko'pincha to'g'ridan-to'g'ri moliyaviy manfaatlar orqali emas, balki ijtimoiy rivojlanish va ijtimoiy infratuzilma orqali. Masalan, ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan loyihalar malakali kadrlar tayyorlashga xizmat qilmoqda, bu esa o'z navbatida iqtisodiyotni samarali rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Yoki sog'liqni saqlash sohasidagi loyihalar sog'lom ishchi kuchini yaratadi, kasalliklar bilan bog'liq xarajatlarni kamaytiradi, mehnat unumdorligini oshiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Bozor munosabatlarining kengayishi va takomillashuvi sharoitida nodavlat notijorat tashkilotlarining samarali faoliyatining iqtisodiy muammolari O'zbekistonda ham, xorijda ham nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Ijtimoiy, madaniy va xayriya maqsadlarini amalga oshirishga mo'ljallangan notijorat sektor bozor iqtisodiyotida nihoyatda muhim rol o'ynashidan kelib chiqib, milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda notijorat sektorning ahamiyati keskin ortib bormoqda. iqtisodiyot uning iqtisodiy tizimdagi o'rnini va roliga an'anaviy yondashuvni qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Nodavlat notijorat tashkiloti jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini, boshqa demokratik qadriyatlarni himoya qilish, ijtimoiy, madaniy va ma'rifiy maqsadlarga erishish, ma'naviy va boshqa nomoddiy ehtiyojlarni qondirish, xayriya faoliyatini amalga oshirish uchun hamda boshqa ijtimoiy foydali maqsadlarda tuziladi.

Nodavlat notijorat tashkilotlarining iqtisodiyotga ta'siri ko'pincha bevosita moliyaviy foyda orqali emas, balki ijtimoiy rivojlanish va ijtimoiy infratuzilma orqali amalga oshadi. Masalan, ta'lim sohasida amalga oshirilgan loyihalar malakali ishchi kuchini tayyorlashga yordam beradi, bu esa o'z navbatida, iqtisodiyotning samarali rivojlanishiga xizmat qiladi. Yoki sog'liqni saqlash sohasidagi loyihalar sog'lom ishchi kuchini shakllantiradi, kasalliklar bilan bog'liq sarf-xarajatlarni kamaytiradi va mehnat unumdorligini oshiradi.

Nodavlat notijorat tashkilotlarida loyihalarini boshqarishning barqaror rivojlantirish kabi qator masalalar yuzasidan MDH mamlakatlari olimlari, jumladan T.V.Yuryeva, Makalskaya M.L. Gamolskiy P.Yu., Pirozhkova N.A. va boshqa ko'plab olimlar ilmiy izlanishlar olib bordilar.

Bizning respublikamizda Ernazarov D.Z., Xolmanova D.R., SHamsieva M.X., Hojiev M.S. va boshqa olimlarning qator ilmiy ishlarida xotin-qizlarni ijtimoiy

himoya qilishda nodavlat notijorat tashkilotlarning o'рни va buxgalteriya hisobini takomillashtirish tarmoqlarini rivojlantirish va samaradorligini oshirish muammolariga bag'ishlangan. Iqtisodiyotning tadbirkorlik segmentidagi nodavlat notijorat tashkilotlarining mohiyati, institutsional tarkibi va funksional rolini tahlil qilish asosida nodavlat notijorat tashkilotlarining tadbirkorlik tarkibiy qismini aniqlash, ularni faol jalb qilish mexanizmini ishlab chiqish, hududiy rivojlanishning nodavlat notijorat tashkilotlarni boshqarish samaradorligini oshirish uchun institutsional shart-sharoitlarni aniqlash muhim hisoblanadi.

Nodavlat notijorat tashkilotlarini shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy nazariy asoslari ko'plab fanlar - sotsiologiya, huquqshunoslik, iqtisodiyot va siyosatshunoslikni o'z ichiga oladi. Ushbu fanlarning yondashuvlari, bir tomondan, nodavlat notijorat tashkilotlarning faoliyatini o'rganishda, ikkinchidan, ularning jamiyatdagi roli va ta'sirini aniqlashda muhimdir.

Sotsiolog Alfred Marshall (1890) o'zining "Ijtimoiy fanlar asoslari" asarida, nodavlat notijorat tashkilotlarning ijtimoiy tizimdagi o'rnini aniqlashda tizimli yondashuvni taklif qiladi. Uning fikriga ko'ra, nodavlat notijorat tashkilotlar jamiyatda o'zaro aloqalarni va ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashda, shuningdek, ijtimoiy adolatni ta'minlashda muhim o'rin tutadi.

Rossiyadagi nodavlat notijorat tashkilotlari tadqiqotchilarining ishlarida qo'llaniladigan terminologiyaga kelsak, notijorat tashkilotlarini talqin qilishda noaniqliklarni topish mumkin. Rossiyada birinchilardan bo'lib "notijorat tadbirkorlik" tushunchasini qo'llagan muallifni T.V.Yuryeva deb hisoblash mumkin. Shunday qilib, Yuryeva T.V.ning so'zlariga ko'ra notijorat tashkilotlari tegishli ravishda davlat va nodavlat mulklari o'rtasidagi farqiga ko'ra davlat va xususiy notijorat tashkilotlari to'plamidir. Barcha "zamonaviy bozor iqtisodiyoti bozor va nobozor usullariga asoslangan tijorat va notijorat tashkilotlarining sintezidir" deb ta'kidlagan[1]. S.S.Yuryeva ham shunga o'xshash dizaynga ega bo'lgan tashkilotlar faoliyatini amalga oshirishini qayd etgan[2]. M.L.Makalskaya va N.A.Pirozhkova yagona farqi shundaki, notijorat tashkilotlari davlat byudjeti va nodavlat notijorat tashkilotlarining birikmasi deb ta'kidlaydi[3].

I.M.Sheyman, L.I.Jeykobson va boshqalar notijorat tashkilotni mustaqil "uchinchi sektor"da birlashgan "nodavlat", "mustaqil", "nodavlat", "ixtiyoriy", "xayriya" tashkiloti deb ta'riflaydi[4]. Bu uchta boshqaruvning institutsional shakllari (davlat muassasalari, xususiy korxonalar tuzilmalari, notijorat tashkilotlar)dan biri hisoblanadi. Bundan tashqari, ushbu mualliflarning fikriga ko'ra, davlat va notijorat institutlari tadbirkorlik bo'lmagan sektorni tashkil qiladi. Natijada, mualliflar ushbu turdagi tashkilotlarning xo'jalik yuritishning institutsional shakliga ajratilishini tan olishadi, ammo ular "tadbirkor bo'lmagan" tashkilotlarga birlashganligi sababli ham

davlat, ham notijorat nodavlat institutlarining ko'p funksiyaliligini e'tibordan chetda qoldiradilar. Chunki, davlat sektorida maksimal foyda olishga yo'naltirilgan davlat unitar va munitsipal korxonalar mavjud va notijorat boshqaruv hali ham "Notijorat tashkilotlari to'g'risida"gi qonunga muvofiq tadbirlar tashkilotni yaratish maqsadlarini hisobga olgan holda to'liq biznes yuritish imkoniyatini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, ilmiy abstraksiyalash va boshqa usullar yordamida nodavlat notijorat tashkilotlarini shakllantirishning nazariy va uslubiy jihatlari o'rganildi.

TAHLILLAR VA ASOSIY NATIJALAR

Iqtisodiyotning tadbirkorlik segmentidagi nodavlat notijorat tashkilotlarining mohiyati, institutsional tuzilmasi va funktsional rolini tahlil qilish asosida nodavlat notijorat tashkilotlarining tadbirkorlik tarkibiy qismini aniqlab olish, nodavlat notijorat tashkilotlarining tadbirkorlik subyektlarini tashkil etish mexanizmini ishlab chiqish zarur bo'ladi. Shuningdek, ularning faol ishtirok etishi va nodavlat notijorat tashkilotlarining mintaqaviy rivojlanishni boshqarishda samaradorligini oshirishning institutsional shartlarini aniqlashga yordam beradi.

Nodavlat notijorat tashkilotlarining shakllanishi va rivojlanishining ilmiy-nazariy asoslari ko'plab fanlarni - sotsiologiya, huquq, iqtisod va siyosatshunoslikni o'z ichiga oladi. Ushbu fanlarning yondashuvlari, bir tomondan, nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini o'rganishda, ikkinchi tomondan, ularning jamiyatdagi o'rni va ta'sirini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Nodavlat notijorat tashkilotlari jamiyatning ijtimoiy va siyosiy tuzilmasida muhim rol o'ynaydi. Ular fuqarolik jamiyatining faol institutlari sifatida demokratiyani rivojlantirish, inson huquqlarini himoya qilish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va ijtimoiy ehtiyojlarni qondirishga xizmat qiladilar. Xorijiy olimlarning fikrlari, shuningdek, nodavlat notijorat tashkilotlarning ijtimoiy foydaliligini oshirishda xalqaro tajriba va ilmiy yondashuvlarning ahamiyatini ko'rsatadi. Shu bilan birga, O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarning rivojlanishini ta'minlash uchun ilmiy tadqiqotlar va amaliy yondashuvlar orqali samarali tizimlar va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari yaratilishi lozim.

Hozirgi kunda Andijon viloyati bo'yicha jami nodavlat notijorat tashkilotlar soni 598 ta bo'lib, shundan davlat ro'yxatidan o'tgan nodavlat notijorat tashkilotlar soni – 419 ta, hisob ro'yxatidan o'tgan nodavlat notijorat tashkilotlar soni – 179 tani tashkil qilmoqda. Shuningdek, 2022-yilda ro'yxatga olingan nodavlat notijorat tashkilotlarning soni 569 taga yetib, 2021-yilga nisbatan (548 ta) 21 taga oshgan. 2024 yil mobaynida yangi ro'yxatga olingan nodavlat notijorat tashkilotlar soni – 29 tani, joriy yilning 15 dekabr holatiga ularning umumiy soni 598 tani tashkil qilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, nodavlat notijorat tashkilotlarining faoliyati davlat tomonidan soliqlar va boshqalarni to'lashda imtiyozlar berish orqali qo'llab-quvvatlanadi va rag'batlantiriladi. Nodavlat notijorat tashkilotlari davlatdan bu turdagi imtiyozlarni tashkilot tashkil etilgan va uning ta'sis hujjatlarida nazarda tutilgan maqsadlariga mos keladigan faoliyatining majburiyatlarini bajarish evaziga oladi. Ularning asosiy faoliyati, aksariyat hollarda eng muhim ijtimoiy dasturlarni amalga oshirish bilan bog'liq. Shu sababli, nizom faoliyatini amalga oshirishda keng qo'llaniladigan usullar turli xil loyiha va dasturlarni ishlab chiqish usullari hisoblanadi. Ushbu olimlarning g'oyalari NNTlarning rivojlanishidagi muhim muammolarni va ularning davlat va fuqarolik jamiyatida o'rini tahlil qilishga yordam beradi. Bu tajriba O'zbekiston uchun ham muhim bo'lib, NNTlarni rivojlantirishda eng yaxshi amaliyotlarni o'rganishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Юрьева Т.Б. Экономика негосударственных некоммерческих организаций: Учебник, учебное пособие. - М.: Юрист, 2002. - Б.23.
2. Юрьев С.С. Правовое регулирование деятельности некоммерческих организаций в Российской Федерации. М.:, 1999. - Б.5.
3. Макальская М.Л., Пирожкова Н.А. Некоммерческие организации в России: создание, права, налоги, учет, отчетность. - 5-е издание, переработанное. и доп. - М.: Издательство «Дело ва сервис», 2001. - Б.1.
4. Коммерческая и некоммерческая деятельность в социальной сфере / И.М.Шейман., Л.И.Якобсон, Л.С.Демидова и др. - М.: Наука, 1995. - С. 14-17.